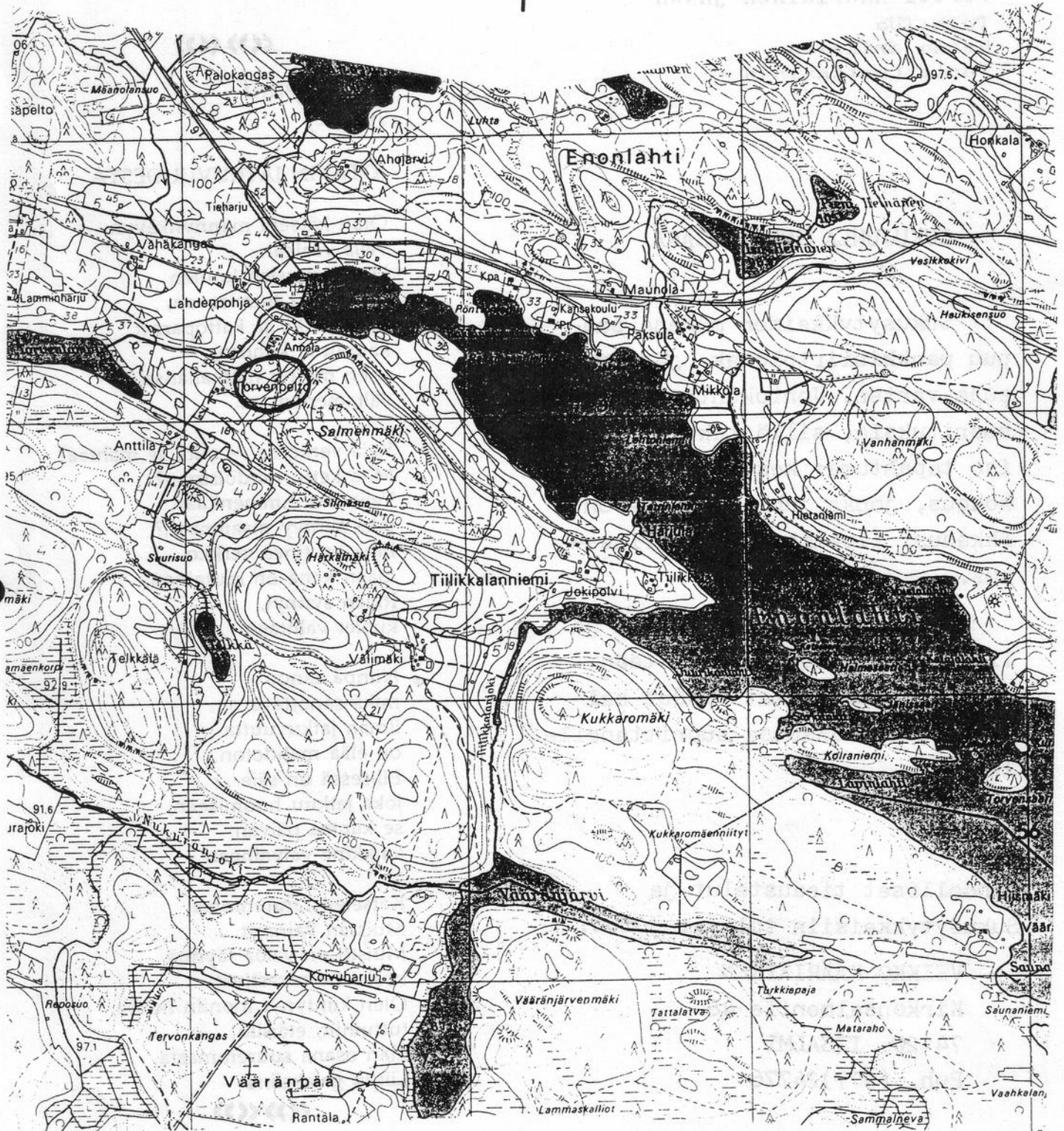


# SUKUSYTYKKEITÄ

KÄÄRIÄISTEN SUKUSEURA RY:n  
JULKAISU N:o 9. 16.6. 1989

ISSN-3734

1



## SUKUSYTYKKEITÄ

Julkaisija  
Kääriäisten sukuseura r.y.  
Iisalmi

## JOHTOKUNTA

Hannes Kääriäinen puheenjohtaja  
Reino Eriksson varapuheenjohtaja  
Marketta Kääriäinen sihteeri-  
rahastonhoitaja  
Veikko Kääriäinen jäsen  
(valittu suvun vanhimaksi)  
Ritva Lappalainen jäsen  
Pertti Kääriäinen jäsen

## TOIMITUS

Reino Eriksson  
Tuula Laatikainen



ERKKI KÄÄRIÄINEN

s. 20.5.1926 Iisalmen mlk  
k. 11.6.1989 Iisalmi

Entisen puheenjohtajan  
muistoa kunnioittaen

Kääriäisten sukuseura r.y.

## SUKUJUHLA ENSI KESÄNÄ

Sukusytykkeiden mukana saapuu pankkisiirtolomake jäsenmaksuja varten. Johtokunta toivoo suorituksia, sillä tekeillä on iso tapahtuma: kesän 1990 sukukokous, jonka juhlapaikkana on ihkauusi Iisalmen kulttuurikeskus.

Sukukokouksen ohjelmasta ja ilmoittautumisista lähetetään ensi talvena tarkat tiedot kaikille jäsenmaksunsa suorittaneille.

Mahdolliset tiedustelut ja Sukusytykkeisiin tulevat jutut:

VEIKKO KÄÄRIÄINEN  
Kirkonsalmentie 48  
74120 IISALMI  
Puh. (977)24776



Aale Tynni

(1913—)

## JOTAKIN JATKUVUUDESTA

Otan käteeni männynkävyä,  
vielä vaalean.  
Honkametsien kuulen  
sen sisällä humisevan,  
näen palkit ja kattoparrut,  
kaupunki kohooa,  
näen mastot matkallansa  
valtamerien taa.

Kala verkossa — mitä se mahtaa?  
Mitä kettu raudoissaan?  
Paljonko ihminenkään,  
joka syntyy maailmaan?  
Ilma on tiheä verkko,  
maan kehä on rautainen.  
Itkien synnyt,  
kuolet valittaen.

Niinpä sanon  
mikä sanottava on:  
ilman jatkuvuutta  
on elää mahdoton.  
Eilisessä on säie  
joka jatkuu huomiseen,  
se kantaa päivän  
kaikkine vaivoineen.

Katselen Linnunrataa.  
Muistan vainajat.  
Muisto on valoa täynnä,  
koska he rakastivat.  
Olen kiintynyt moniin heistä,  
tuttuihin, etäisiin.  
Elän osana suuremmasta.  
Lütyyn galaksiin.



TORVENPELTO -  
POHJOIS-SAVON KÄÄRIÄISTEN  
ENSIMMÄINEN ASUINPAIKKA

Eversti Olli Kääriäinen Kuopiosta on lähettänyt Kääriäisten sukuseuralle kartan Enonlahdelta ja kolme vuonna 1986 ottamaansa valokuvaa Torvenpelto-nimisen tilan piha-alueelta.

Lähetekirjeessään Olli Kääriäinen kertoo:

- Kyseinen Torvenpelto on luultavasti ensimmäinen Pohjois-Savon Kääriäisten asuinpaikka, joka löytyy kirjoista.

"Enonlahden taloa (Suvasveden länsirannalla), joka pantiin verolle Klemetti-kirjurin aikana, asui 1540-luvulla Antti Kääriäinen tai Keränen. Kääriäinen lienee ollut Suur-Savon Kääriäisiä. Asuinpaikka Valkeamäki, Kurjalanranta, Torvenpelto".

Edellä oleva tieto löytyy Arvo M Soinisen kirjasta Pohjois-Savon asuttaminen s. 78-79.

Kävin katsomassa kyseistä paikkaa, jonka kautta sukumme on tänne Ylä-Savoon tullut, vaikkei tällä paikalla monta vuotta ollutkaan.

Paikka on hyvämultainen, kivetön, sopivan viettävä ja lähellä suurta vesistöä.

(ks. s.1 ja 10)

SUKUPUUMETSÄ

Tämä lehti on toimitettu kuuman ja kiireisen kesäpäivän vaihtuessa valoisaksi yöksi. Edellisen numeron ilmestymisestä on pian vuosi. Ei ole ollut pula aineistosta vaan ajasta. Kääriäiset ovat kiireisiä.

Pysähdyttäköön Sukusytykkeitä meitä itsekutakin hetkeksi miettimään oman elämämme liittymistä sukupolvien ketjuun. Vuosikatoissa, ja -tuhansissakin, ajatteleminen saattaa olla avuksi päivän kiireissä.

Lehti tuo tutkittavaksenne Kauppilanmäen Kääriäisten sukupuun. Se on Hannes ja Sirkka Kääriäisen tuore työ, tältä vuodelta - arvostuksemme ansaitsevan tutkimuksen tulos.

Nyt Kääriäisillä on siis tiettävästi jo kaksi sukupuuta: Kirman Kääriäisten ja Kauppilanmäen Kääriäisten. Ehkäpä tässä on alku sukupuumetsälle.

Moni suvun jäsen on sitten viime kesän täyttänyt elämäntyönsä. Heitä muistamme ja heidän työtään kunnioitamme.

Moni iloinen perhetapahtuma on sukua sytyttänyt. Onnea olemaan, toivoa tulevaan.

Toimitus

Kahdessa viimeksi pidetyssä Kääriäisen suvun sukukokouksessa on allekirjoittanut ollut hie-  
man eri mieltä suvun menneisyyttä koskevissa asioissa. Näistä vuosisatojen takaisista tapahtumista voivat historian tutkijatkin olla montaa eri mieltä. Seuraavassa yritän perustella omaa maallikon näkemystäni.

Lähdettäessä tarkastelemaan Kääriäisen suvun ikivanhoja lähtökohtia, juuria ja nimen mahdollisia taustoja, joudumme palaamaan aikaan josta on hyvin vähän kirjallisia dokumentteja. Nykyinen historian tutkimus hylkää sen vanhan ajattelutavan, joka uskoi karjalaisten saapuneen etelästä Volgan mutkasta Karjalan Kannakselle ja sieltä edelleen Savoan, Kääriäiset muiden mukana.

Selviteltäessä Savon ja Karjalan muinaisia asutusliikkeitä, olettaa historian tutkimus, että niinsanottu Kanta-Karjala on sijainnut Vuoksen varsilla ja Laatokan luoteisrannalla. Asutuksen uskotaan saapuneen tänne pääasiassa lännestä.

Turun Yliopiston arkeologian professori Unto Salo on sitä mieltä, että suomalaisia on ollut Lounais-Suomessa ja Hämeessä jo ainakin 2000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua.

Neuvostoliittolainen arkeologi Aleksander Saksa, on johtanut kaivauksia Karjalan Kannaksella ja katsoo suuren osan asutuksesta tulleen lännestä.

Näitä tutkimuksia tukevat kielitiede, nimistötutkimus ja geeniperimä, jonka professori Nevanlinna sanoo samanlaiseksi länsisuomalaisten kanssa.

Nykyisen Mikkelin tienoil-  
la on sijainnut karjalainen (ehkä hämäläinen) asutustihentymä jo ainakin 1100-luvulla, tänne sijoittaisin Kääriäisen suvun alkukodin.

Sille luulolle että Karjalan Kannaksen Kääriäis-suvut olisivat niitä vanhimpia kanta-Kääriäisiä, en ole löytänyt mitään perustetta. Äyräpään kihlakunnan historian kirjoittaja Ester Kähönen on sangen perusteellisesti selvittänyt tämän seudun asutusta aina 1500-luvulta asti. Kirjan toisen osan sukuuettelossa hän kertoo Kääriäisen ilmestyvän kihlakuntaan 1740-luvulla. Nimistötutkija Viljo Nissilä mainitsee Kääriäisen Vuokselassa myös 1740-luvulla. Samoihin aikoihin ilmestyvät Johan ja Grister Kääriäinen Muolaan, Hattulan ja Heimalan kyliin sekä Antti Kääriäinen ja Maria Myyryläinen poikineen Valkjärven Jutikkalaan. Vanhin

löytämäni merkintä on Antreas-ta, vuodelta 1724 Yrjö Yrjönpoika Kääriäisen ja Kaarin Teperin vihkimämerkintä. Näillä kaikilla perheillä oli Grister nimisiä poikia, tätä etunimeä Kannaksella ei sanottavasti käytetty, mutta Mikkelin seudulla nimi on yleinen. Isovihan jälkeen myös Viipurin ympäristössä asuu Kääriäisiä, samoin Koiviston Ylä-Kirjolassa Kääriä suku, joka Johanneksen Kolmekesälään muutettuaan saa nimeensä nenpätteen. Virolahdella asui jo 1548 Kären; nimi oli 1700-luvulla muodossa Kääriä (kirjoitettu muoto) myöhemmin Kääriä. Eräät tutkijat olettavat Kymenlaaksoon tulleen jo varhain savolaista asutusta.

Etelä-Savo oli pääosin asutettu 1500-luvulle tultaessa, kaskiviljelytekniikka oli kehitetty huippuunsa, savolaisten suorittama erämaiden valloitus alkoi aseina kirves ja kaskiaatra. Savolaisia uudisasukkaita siirtyi Keski-Suomeen, Pohjois-Satakuntaan, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle, Kainuuseen ja Pohjois-Savoon, 1600-luvulla muutettiin aina Vermlantiin asti. Muuttoliikettä etelänkin suuntaan oli kautta vuosisatojen, isovihan jälkeen tapahtui luvatonta rajan ylitystä Viipurin suuntaan.

Tultuaan hallitsijaksi Kustaava Vaasa epäili voutiensa veronkannon rehellisyyttä. Nämä veloitettiin pitämään luetteloita verotettavista ja niiden veronmaksukyvyistä. Näin syntyivät niinsanotut voudin tilit. Savon historian toisen osan kirjoittaja Kauko Pirinen on käynyt läpi nämä tilikirjat Savon osalta ja selvittänyt eri sukunimisten veronmaksajien lukumäärät.

Savossa oli 1540-luvulla 6 hallintopitäjää: Pellosniemi, Vesulahti, Juva, Rantasalmi, Sääminki ja Tavisalmen pitäjä, joka perustettiin asutuksen lisääntyessä 1540-luvun lopulla. Näissä pitäjissä oli yhteensä 3697 savua eli veroa maksavaa talonpoikaa.

Näistä Kääriäisiä oli 1541 - 1548 veroluetteloiden mukaan 11 perhettä. Nämä asuivat kolmen silloisen pitäjän alueella. Pellosniemen Pitkälähdän veroneljänneksessä, nykyistä Anttolaa asui 4 perhettä, luultavasti Kääriälän kylässä. Vesulahden Paukkulan neljänneksessä asui myös 4 perhettä, nykyisen Kangasniemen suunnalla ehkä Harju- maalla, 2 perhettä asui saman pitäjän Norolan neljänneksessä, nykyisen Mikkelin lähikylissä sekä yksi perhe Rantasalmella. Samoihin aikoihin salvoi Kääriäinen tupansa myös Iisalmen Kirmanrannalle. Muualla kuin

Savossa näyttää yksittäisiä perheitä asuneen, 1548 Taipalsaaressa, Lapvedellä 1549, Viipurissa 1548, Jääskessä 1563.

Jos arvioimme Kääriäisten lukumäärän 1500-luvun puolivälissä noin sadaksi hengeksi ja tiedämme, että nyt 440 vuotta myöhemmin, on nimenkantajien määrä lähes 2000, suvun elinvoima näyttää hyvältä.

Kysyttäessä missä ja milloin nimi on syntynyt, varmaa vastausta siihen ei voine antaa kukaan. Itse luulen nimen syntyneen 1200-1300-luvulla nykyisen Mikkelin tienoilla. Nimen etymologisesta taustasta en tässä yhteydessä halua ottaa kantaa.

Kirjakauppoihin on tullut Savon historian 1. osan uudistettu laitos nimeltä Esihistorian Vuosituhannet ja Keskiaika, kirjoittajina Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander ja Kauko Pirinen.

Tämän kirjan kappaleessa, Savolaissukujen alkuperä, sivulla 398 lukee seuraavaa: Suur-Savon vanhassa suomalaisperäisessä nimistössä on lähes 60 kantasuvun nimeä, jotka uuden ajan alussa tunnetaan vain Savosta mutta ei lainkaan Karjalassa. Kääriäisen suku on tässä nimiluettelossa mukana.

Aulis Kääriäinen  
Karkkila

## Sukutaulu

Nainen ei ajatellut rakastavansa  
mutta antoi aina ehtoovirran jälkeen  
väsyneen ruumiinsa  
veneeksi ja vedeksi  
köyhän torpparin soutaa  
heidän maalliset huolensa  
taivaan valkamaan.

Ja kun he pääsivät perille  
toistensa hiestä märkinä,  
paratiisin vartijaenkeli  
löi palavalla miekalla  
elämän ja kuoleman esiripun  
halki  
ja sanoi: Tulkaa Lapset.  
Kaikki on  
nyt.

Eikä mies puhunut rakkaudesta  
edes silloin,  
vaan veisti valkeiksi kalutuista  
pettupuista pöydän  
ruokaihmeelle:  
viidelle leivälle ja kahdelle kalalle,  
kahdelle kalalle ja viidelle leivälle,  
sen mukaan kuin  
maa ja vesi  
antoi ja  
taivas  
heidän sanomattoman rakkautensa  
rikkauksessa.

*Reino Eriksson*

« » « »

RISTOLAN PIRTISSÄ  
ELÄVÄÄ HISTORIAA

Monesti kuulee sanottavan, että suomalaiset ovat kulttuuririkansana nuorta joukkoa, vasta metsästä tullutta. Tämän sanoo suomalainen - kuin kansaansa halveksien !

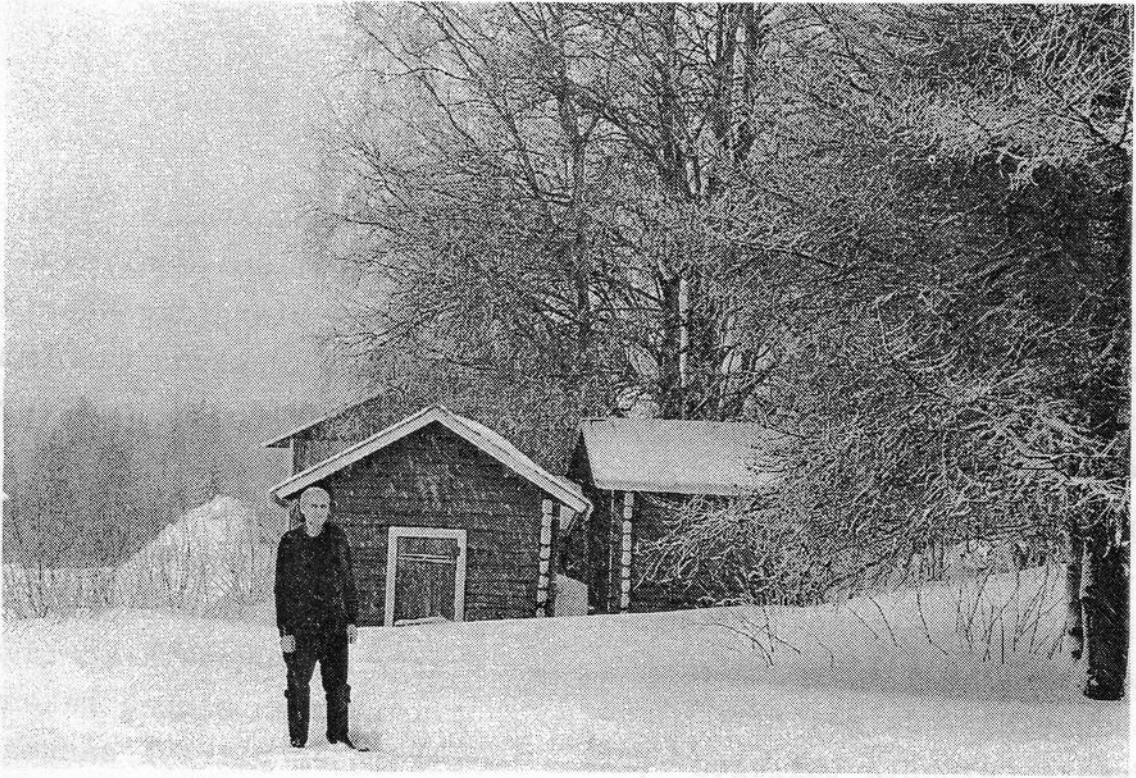
Historian tutkimus kuitenkin vuosi vuodelta varmentaa esivanhempiemme voimakasta vaikutusta Baltian ja Pohjolan kulttuureihin. Ja se, että olemme "vasta metsästä tulleita", ei merkitse kulttuurimme nuoruutta: vain vuosituhansia kehittynyt, luonnon ehdot tuntenut ja tunnustanut kulttuuri on pitänyt suomalaiset ja heidän esivanhempansa elossa arktisissa oloissa.

Antiikin maaperästä kaivetaan yhä vanhempien rakennusten jäänteitä. Suomen maaperästä niitä ei kaiveta, sillä suomensukuinen ei rakentanut kivestä vaan puusta, luontoon takaisin luontuvasta materiaalista.

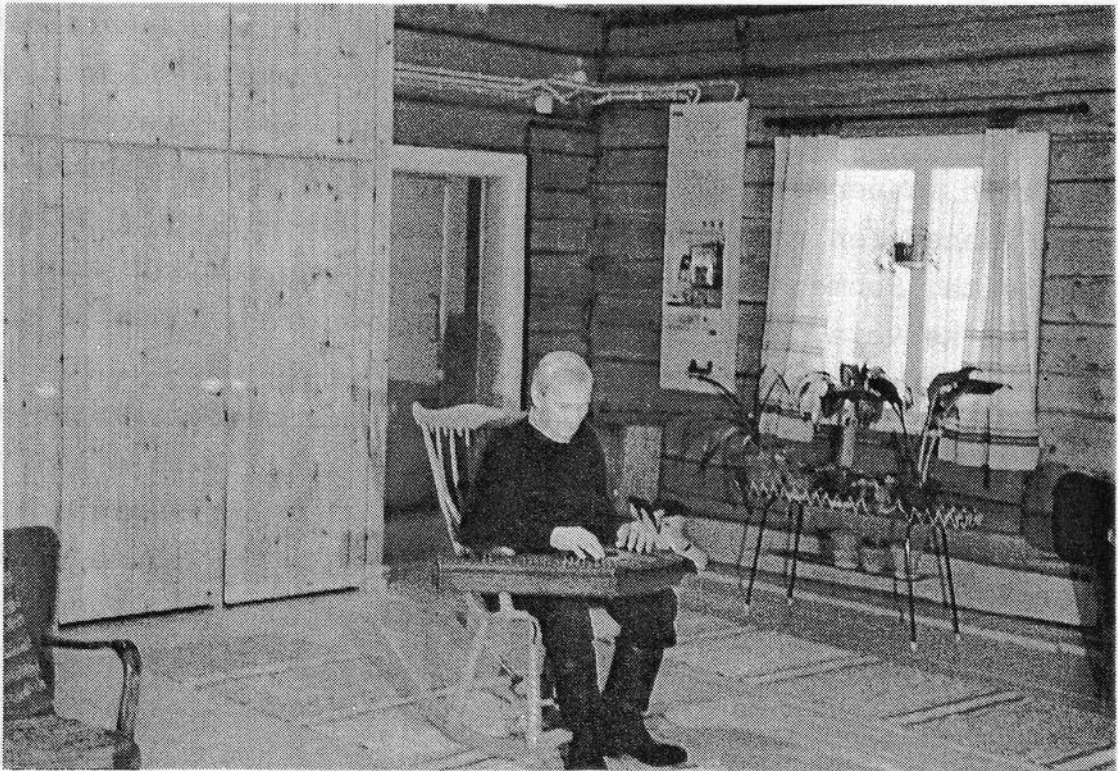
Hyvällä huollolla, josta 90 prosenttia on perinteen kunnioitusta, hirsinenkin talo kestää pitkään. Onneksi vanhaa talonpoikaistyylisiä edustavat talot eivät vielä kaikki ole kadonneet maisemastamme.

Kevättalvella 1989, tarkemmin sanottuna maaliskuun 11. päivänä vierailin Kääriäisten sukuseuran suvun vanhimman Veikko Kääriäisen ja sihteerin Marketta Kääriäisen kanssa Kauppi-  
lanmäen Ristolassa seuramme johdokunnan puheenjohtajan Hannes Kääriäisen opastuksella. Ikivanhasta asutuksesta kertova piha-  
piiri monen monine rakennusyksiköineen piirtyi sankeassa lumisateessa mieleeni historiallisena kuvana. Siinä näkyi ihmisen työn jälki vuosisatojen saatossa.

Ristolalan vanhaisäntä, 1906 syntynyt Kalle Kääriäinen, käyskenteli 8 x 8 metrin tuvassa, jonka seinähirsistä leveimmät ovat 60-senttisiä ja reilusti kahdeksan tuuman vahvaisia. Ennen on oven kohdalla ollut viisi hirttä poikki, nyt siinä on ikkuna. Lämpöä tupaan antaa talvipakkasillakin riittävästi kiviuuni, jossa voidaan paistaa kerralla 24 leipää. Leivinuunin hiilet tietysti vedetään hiil-lokselle uunin eteen, ja hiil-loksen päällä roikkuu hahlasta valurautapata, jossa kypsyy lihapaisti. Hevostalouden aikaan



Hyvällä huolenpidolla Ristolan vanhat aitat kestävät sukupolvilta toisille, tietää Kalle Kääriäinen.



Ristolan pirtissä on melkein kalevalainen tunnelma, kun Kalle Kääriäinen ottaa seinältä kanteleen ja istuutuu soittamaan.



uuniin sopi kokonaan valmistetulla oleva reenjalas. Ja talvella pirtissä kengitettiin hevonen.

Ruualle ruvetessa väki istuu yhä vieläkin kolmesta honkalaudasta tehdyn mahtavan pöydän ääreen. Penkit ovat yksipuuisia, pöydän takana seinän vieressä kahdeksanmetrinen. Pirtinpuoleinen penkki on alkujaan ollut toiseen päähän korkeeneva, tarvitsivathan naiset ja lapset miehiä ylemmän istuimen yltääkseen ruokailemaan.

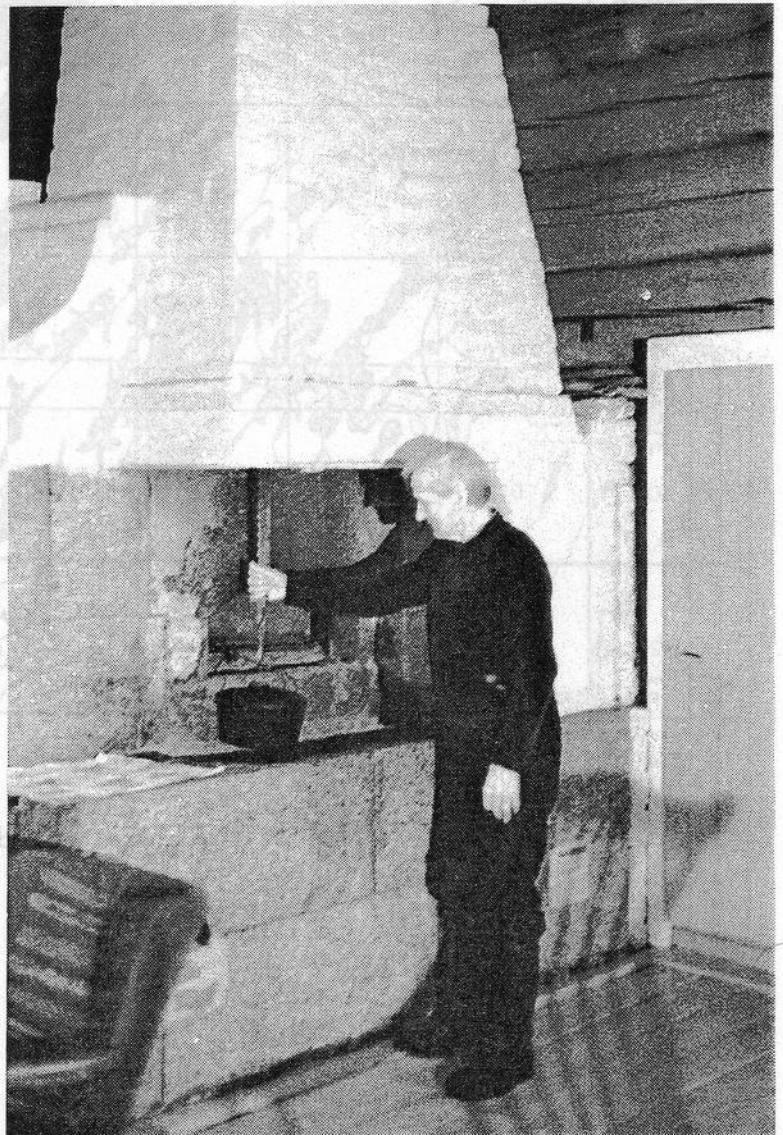
Kalle Kääriäinen kertoi, että Ristolän hirret on hakattu pirtin rakennustarpeiksi 1700-luvulla Mustinmäen kankaalta. Tälle paikalle pirtti siirrettiin 1870-luvulla. Vuoteen 1915 saakka rakennus oli savupirttinä. Sitten, toukokuussa 1915, Jussi Luukkonen Pyöreenmäestä teki uunin. (ks. ->)

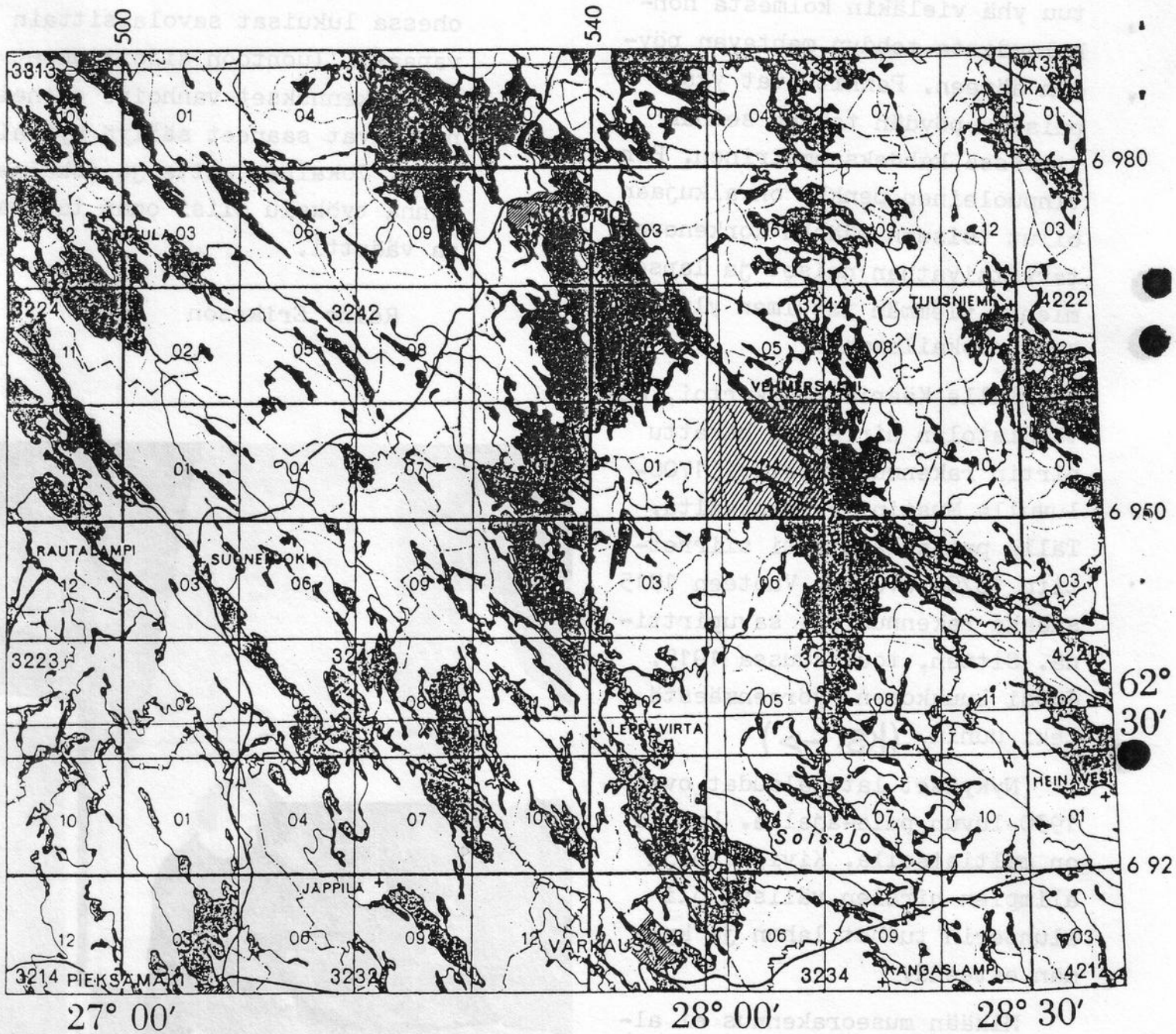
Nykyiset lattialaudat ovat 1930-luvun pula-ajalta. Lattia on multiaisella. Kivijalan ja alimpien hirsien välissä oli alunperin tuohet lahon ja kylmän esteenä.

Mikään museorakennus ei alkujaan siis ilmeisesti 1700-luvulta oleva talo ole. Sitä asuu nytkin kahdeksanhenkinen perhe: vanhaisäntä Kalle Kääriäinen ja hänen emäntänsä Aini, nuori isäntä Pekka Partanen ja hänen emäntänsä Aino, o.s. Kääriäinen, sekä heidän neljä lastaan.

Nuorisoseuraharrastuksistaankin tunnettu nuori-isäntä perheväkineen on osannut kunioittaa vanhaa talonpoikaiskulttuuria. Mahtavan pirtin ohessa lukuisat savolaisittain vapaasti luontoon sijoittuneet piharakennukset vanhoine esineineen ovat saaneet säilyä nykyään. Jokainen aitta ja jokainen vanha työkalu olisi oman tarinansa väärtti.

Reino Eriksson





Karttalehden jaotus